

Verkondiging

Gemeente in de Heer Jezus Christus,

Waarschijnlijk zouden wij het nu in de handen geven van Peter Jackson, de maker van films als 'the Lord of the rings' en 'the Hobbit'.

Ongetwijfeld zal er ergens ook wel een Cecil B. Demille achtige verfilming van bestaan, in van die mooie technicolor kleuren. Ik stel me zo voor dat de subwoofers in de bioscoop de vloer heftig doen trillen. De spanning professioneel wordt opgebouwd. De muren van Jericho onbereikbaar hoog en dreigend. Vanzelfsprekend een trol hier en daar. Dan het geluid van de ramshoorns, machtig en gaande door merg en been. Hoe met een donderend geraas die hoge muren vervolgens instorten bij het gejuich van een langgerekte strijdkreet. Maar ook, naar ik vrees, een langgerekte, bloederige scène waarin 'al wat er in de stad was, geslagen wordt met de ban. Van man tot vrouw. Van knaap tot grijsaard en tot os en lam en ezel toe, met de bek van het zwaard'. Getuigen zouden wij ongetwijfeld zijn van burgers die rennen voor hun leven. Van soldaten die kinderen uit de armen van hun moeders rukken. En een eindshot waarin een van andermans bloed doordrenkte Jozua nog eens een oerkreet zal slaken.

Ik ken een collega die met haar zoon de LOTR cyclus bekeek. Zo ongeveer het enige wat zij op dat moment met haar zoon kon delen. Bij alle geweldscenes deed zij braaf haar ogen dicht en waar het verhaal weer verder ging, was zij er weer bij. Ik vermoed dat haar zoon het precies andersom deed. Maar beiden doen het natuurlijk verkeerd omdat

zij bij voorbaat weigeren het hele verhaal te lezen. Natuurlijk heeft de dichter gelijk die ons oproept om te lezen: 'Lees maar, er staat niet wat er staat'. Maar we moeten wel ons uitgangspunt nemen in wat er staat. Overigens denk ik dat Nijhoff dat ook precies zo bedoelde.

Er staat geweld in de bijbel. Gruwelijk geweld. Ik zei het u in deze preekcyclus over Jozua al vaker, het is voor hoegenaamd weldenkende mensen de reden om de bijbel onmiddellijk terzijde te schuiven als een levensgevaarlijk sprookjesboek. Maar eigenlijk zeg ik dat verkeerd: want deden zij dat maar als sprookjesboek. De kortsluiting is dat zij de bijbel bij uitstek niet willen lezen als een boek vol verhalen. Naar hun opvatting is de bijbel een soort verslag. Iets als een reconstructie 'wie es eigenlijk geweest is'. Een vreemd soort historisch feitenrelaas. Dat is natuurlijk een merkwaardige opvatting van wat lezen is. Dat is zoiets als de schurk in het theaterstuk bij de artiesteningang opwachten omdat het zo'n schurk was. Hoewel dat geloof ik weer niet onhistorisch is. Of iemand die zich bekreunt om het arme lot van de wolf bij Roodkapje. Hoewel ik ook daar mijn hand niet helemaal voor in het vuur kan steken. Toch voelen we allemaal wel aan dat rondom verhalen iets anders aan de orde is. Een diepere dimensie. Geen groter fundamentalist dan een atheïst, denk ik wel eens.

Natuurlijk zijn we er nog niet. Maar het helpt wel om te bedenken dat Jericho al in de tijd dat deze verhalen werden opgeschreven een stad van lang vervlogen tijden was. Mogelijk herinnerden nog oude muurresten aan die stad die ooit de oudste van de wereld was, en inderdaad als poort tot Kanaän strategisch van het allergrootste belang. Zo ongeveer zoals wij ons onmiddellijk een voorstelling kunnen maken van laat ons zeggen, de beelden op Paaseiland. Maar geschreven

worden deze verhalen in Babel. Tijdens de Babylonische ballingschap. Het is dus een reconstructie achteraf. Met steeds als kernvraag waar het toch allemaal verkeerd is gegaan? Hoe het toch gekomen is dat wij als slaven begonnen. Toch even de vrijheid geroken hebben. Maar hier in Babel toch weer als slaven geëindigd zijn. Opnieuw horig aan alle machten die over ons heersen. Hoe hebben we het zo uit handen kunnen geven? Wat is er in hemelsnaam misgegaan? De analyse van de Deuteronomistische geschiedschrijver - en die term moet u onmiddellijk weer vergeten - is dat het komt omdat zijn volk niet trouw gebleven is aan zijn bevrijder, aan de Heer die hen zag en hen bevrijd heeft uit hun slavernij, uit hun verdriet en ellende. Het volk is op eigen benen gaan staan. Maar in het mensbeeld van de bijbel heeft geen mens benen die sterk genoeg zijn om die weelde te kunnen dragen. Vroeg of laat val je weer ten prooi aan al die machten en krachten die over jou willen heersen; al die goden die bij uitstek niet het goede met je voor hebben. Daar kun je geen compromis mee sluiten. Daar kun je zelfs niet maar een beetje in meedoen. Die moet je uitbannen uit je bestaan. Daarom wordt de stad Jericho met de ban geslagen. Met niets van wat daarin is zul je je verontreinigen. Iets verderop in het boek Jozua, zal Achan, een kind van het volk van Israël, een vergelijkbaar lot als dat van Jericho treffen, als blijkt dat hij het toch niet laten kon om iets van de rijkdommen van de stad voor zichzelf te houden. Maar opnieuw, het is een verhaal. Er wil iets verteld worden. Iets wat geen werkelijkheid is. Hooguit iets wat werkelijkheid wil worden.

Jericho staat dus voor iets. In die zin is het inderdaad een spookstad. Het staat voor die werkelijkheid waarmee korte metten gemaakt moet worden. Het staat voor de werkelijkheid van de dood. Van het ommuurde en afgesloten bestaan. Het is, naar later letterlijk zal blijken,

de doodstad. De stad die over lijken gaat. Wie in die stad aan de onderkant verkeert, de hoeren, de weduwen, de wezen en de vreemdelingen, worden met de nek aangekeken. Zij zien wel naar iets anders uit en vermoeden dat in de komst van dit bevrijde slavenvolk van godswege. Zij die hoog gezeten zijn, verschansen zich. Achtervolgen dit glimpje van vrijheid. Omdat het bedreigend is. Zo bedreigend als de aanklacht van een tennister in China. Zoals de rancuneuzen en door haat verteerden en gefascineerden hopen op een tribunaal waarin het goede zal worden veroordeeld. In Jericho zetelen de makelaars van de angst en de argwaan. En dat moet omver. Die muren moeten neer!

Maar hoe doe je dat? Een week geleden was ik in dit Thomastheater onder het gehoor van de socioloog en filosoof Willem Schinkel, één van de auteurs van het beginselprogramma van de politieke partij BIJ1. Rondom mij zaten inmiddels bejaarde collega's die het veertig jaar geleden ook zo hadden gehoopt. Ze herkenden het helemaal. Binnen het politieke systeem zou de revolutie tot stand komen door buiten het systeem te blijven. Zo waren sommigen van hen lid van de CPN geworden of in ieder geval lid van de christenen voor het socialisme. De deceptie hing zo zwaar in de gordijnen dat ik zowaar medelijden met de bevlogen spreker kreeg. Het zou, net als veertig jaar geleden, niets worden. Hoeveel daarvan waar is, weet ik niet. Wel zou je kunnen zeggen dat het bijbelse voorstel niet is om de strijd aan te gaan met deze doodswerkelijkheid. Het heeft geen zin om deze met gelijke wapens te bevechten. Dat verlies je toch. Het voorstel is om je eigen weg te gaan. In het spoor te blijven van je bevrijder. Daar compromisloos trouw aan te blijven. Om je daaraan toe te vertrouwen. En om zo onze doodswerkelijkheid liturgisch te omcirkelen. In het vertrouwen dat deze doodswerkelijkheid het daar niet terug van zal

hebben. Dat een dergelijke werkelijkheid het begeeft. In zal storten. En dat het licht, het leven het winnen zal.

Aanstands ontsteken wij licht. Kaarsen bij de namen van wie ons ontvallen zijn. En dat is, in het licht van de werkelijkheid waarin wij leven, een idioot gebaar. Net zo idioot als de instructies die het krijgsvolk en de priesters krijgen om Jericho in te nemen. Maar de inname van Jericho is dan ook geen taai en moeizaam gevecht. De inname van Jericho is voluit liturgie. Is het vieren en het vertrouwen op een andere werkelijkheid die komen zal. Wie zeven keer om een doodsstad cirkelt om die stad de zevende dag te zien vallen, die vertrouwt zich toe aan de schepping van God die een einde maakt aan het bestaan in donkerte en duisternis. Die vertrouwt zich toe aan de zevende dag waarop het klinkt dat alles goed, zelfs zeer goed zal zijn. Die weet van de dood, van de duisternis, van het verdriet, de pijn en de ontluistering. Maar die weet ook of wil er althans op vertrouwen dat het ook Pasen zal worden. Dat wij weten van iemand die als eersteling opstond uit dit dodelijke bestaan.

Een enkeling zal zeggen: zo heb ik de dood van mijn geliefde helemaal niet beleefd. Eerder iets als dat goed was, rust gaf en vrede. En natuurlijk is dat zo. Maar de dood werpt zijn schaduwen ver vooruit in ons leven en eigenlijk ook wel ver daarna. Het gaat ook om de pijn, het verdriet. Het gemis. De dingen niet gezegd en gedaan en hoe het je allemaal in een keer ook weer treffen kan terwijl je dacht dat het wel ging. Dat, dit onvolledige en onvolkomen bestaan. Dat is Gode niet genoeg. Het gaat uiteindelijk om een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, waarop gerechtigheid woont, de oorlog niet meer geleerd wordt. De tranen zijn gedroogd en eenieder neerzit onder de schaduw van zijn vijgeboom. Waarin er geen geweeklaag meer wordt gehoord. Om die

werkelijkheid gaat het. En die werkelijkheid vieren wij even hier, in die kleine cirkelgang tussen de Paaskaars en het licht rondom de namen van onze gelieven. Zeven keer of zoveel als nodig is om de doodsmuren te doen instorten. Die werkelijkheid die over lijken gaat. Of zoals letterlijk bij Jericho het geval zal blijken te zijn, gebouwd is op lijken. De man die zich veel en veel later toch zal inlaten met dit vervloekte bestaan, zal daar zijn eersteling en jongste aan verliezen. Die blijft gevangen in deze doodswerkelijkheid. En andersom, Rachab en haar geliefden, niet in eerste instantie geboortig uit het verbondsvolk, hoort erbij. Zij kiest voor het leven en niet voor de dood. Zij laat zich al zachtkens meevoeren aan 's Heren hand. Dat is niet voorbehouden aan kerkvolk en dat soort types. Dat is een keuze die iedereen kan maken maar die toch vooral gemaakt wordt door wie toch al onderop lag en misbruikt wordt. Daar wist Rachab, de hoer, waarschijnlijk alles van.

En zo worden ook wij uitgenodigd tot een ander bestaan. En dat begint zichtbaar door met elkaar die andere werkelijkheid te vieren en zo tot aanzijn te roepen. Dan storten de muren in en ligt een land open van louter licht.

Amen.